

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

ԻԶ.

ՄԻ ԳՊԷՔ

ՅԱՐԳԱԾԱԾԿ, ՀՈՂԱԾԱԾԿ, ՄՈ-
ԽՐԱԾԱԾԿ, ՏՆՑՈՏԻԱԾԱԾԿ,

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ՅԱՐԳԱԾԱԾՈՒԿ, ԵՒՆ.

Կան մարդիկ որ ցուցանքներու՝ հրէշ-
ներու չեն հաւատար, եւ կ'ուրանան իսկ
անոնց գոյութիւնը, եւ կեղծիք կը կար-
ծեն հին պատմութեանց եւ վիպասանու-
թեանց մէջ երեւցածները: Անոնք բոլոր
կրնան կեղծ ըլլալ, ստապատիր ըլլալ,
բայց վերեւ յիշուած խառնազազանները՝
կ'ապացուցանեն այդ ճիւղներուն գոյու-
թիւնը:

Թէ ինչպէս կը բարդուին բառերն հա-
յերէնի մէջ՝ յիշենք համառօտիւ:

Մեր լեզուին բառերը կրնան ըլլալ
պարզ, բարդ, ածանցաբարդ եւ ածանցեալ:

Պարզ կ'ըսուին այն բառերը, որոնք
իրենց սկիզբն ու վերջը որեւէ եկամտ
մասնիկ չունին: Ինչպէս օդ, լոյս, ջուր,
կին, մահ, կեանք, սէր, քաջ, սուրբ, եւն:

Բարդ կ'ըսուին այն բառերը որոնք կազ-
մուած են երկու բառէ, ինչպէս, մարդա-
սէր, հողագործ: Ածանցաբարդ, ինչպէս.
երկրաւսփոխիւն. ուր կան երկու բառեր
եւ ոչիւն ածանցը: Ածանցեալ, երկրաւոր,
երկնայիւն:

Բարդութիւնը կ'ըլլայ երբեմն առանց
որեւէ փոփոխութեան բառի կամ յօդա-
կապի. ինչպէս, վրէժխնդիր, հացկտակ,
ձեռնոտ, լարկամ, դնկատ, կարկեր, ոտն-
հար, օրհաս, եւն:

Այդ անյօդ բարդութիւնները քիչ ան-
գամ կ'ըլլան առաջին բառին փոփոխամբը.
ինչպէս, տնտես, ջրեր, ջրկիր, ջրտես, ժուժ-
կալ, իշտրմոդ, եւն. եւն:

Այսպէս միեւնոյն բառը երբեմն կը բառ-
դուի ինքիւրմով եւ կրկնադու կը կոչուի.
պէսպէս, վազվազ, վաղվաղ, բեկբեկ, ծոր-
ծոր, եւն:

Սոյն կրկնաւորներուն մէջ երբեմն մէկ
գիրը զանց կ'ըլլուի կամ կը փոխուի.
փոխիս, դադար, բաքախ, կակազ, բորով,
բերեւ, վառաշ, ճեղեղ, շաղկապի, ճեղեղեղ,
պատատել, բարբառ՝, եւն:

Բայց բարդութեան սովորական ընդհա-
նուր կանոնն է կապել երկու բառերը այդ
յօդակապով՝ երբ երկրորդ բառը բաղա-
ձայնով սկսի. եւ առաջին բառը որ սո-
վորաբար ուղղական կը յօդի՝ եթէ փո-
փոխելի գիր ունի՝ հոլովական փոփոխու-
թեան ընդհանուր օրէնքին համաձայն կը
փոխուի. իսկ երկրորդ բառը յացարձակա-
պէս ԱՆՓՈՓՈՒՅԻ կը մնայ:

Ինչպէս, բաւ, գետ՝ բանգետ. քաղցր,
պտուղ՝ քաղցրապտուղ. սով, մահ՝ սովամահ.
— սէր, բուն՝ սիրաբուն. տէր, սէր՝ տիրու-
սէր. ամէն, կալ՝ ամենակալ, երկայն, բա-
զուկ՝ երկայնաբազուկ, բազուկ, տարած՝ բազ-
կատարած. ազգ, օգոստ՝ ազգօգոստ, բազում,
օգոստ՝ բազմօգոստ, եւն:

Ինչպէս տրուած օրինակներէն կը տես-
նուի, կանոնը երկրորդ բառը անփոփոխ
կ'ուզէ: Առաջին բառը կրնայ ըլլալ ուղ-
ղական՝ այսինքն անփոփոխ. մարդ, սէր՝
մարդասէր. հող, գործ՝ հողագործ, մարդ եւ
հող ուղղական մնացին: Բայց եթէ բառը
ունենայ մին այն ձայնաւորներէն որոնք
հոլովման ատեն կը փոխուին, է — ե,
է — ի, ի — ը, ոյ — ու, ու — ը, իւ — ու,
այն ատեն տեղի կ'ունենան սոյն փոփո-
խութիւնները. ամէն, մեծ՝ ամենամեծ. սէր,
լիր՝ սիրալիր. ինչք, սէր՝ ընչասէր. իղձ,
պատում՝ ըղձապատում. յոյս, տոս՝ յոսա-
տոս. սոստ, խօս՝ ս(ը)տասխօս, պատխօ, սէր՝
պատոասէր:

Որեւէ փոփոխութիւն կրնայ տեղի ու-
նենալ միայն առաջին բառին վրայ. երկ-

1. Եթէ — գիրը իբրեւ վերջ (նուէ զատ) ուրիշ բաղա-
ձայն գիր մ'ունենայ, սովորաբար բէի կը փոխուի. այս
է պատճառը որ կրկնաւորներուն առաջինը բէի կը փո-

խենք և փոխանակ գազին, բառբառ, կապկառ գրելու,
կը գրենք գրգին, բարբառ, կարկառ, եւն:

բորդը նորէն ըսենք՝ բացարձակապէս անփոփոխ է, անփոփոխելի է:

Վերեւ դրինք Երկայն, բազով՝ երկայնաքաղտիկ, եւ թագով, տարած՝ թագկատաւած. առաջին օրինակին առաջին բառը փոփոխելի գրէ չունէ՞ր՝ Ձիւղ ինչպէս որ էր. երկրորդին մէջ ուն որ ըրի կը փոխուի կամ բոլորովին կ'անհետի՝ եղաւ թագկատարած:

Ունենք աղը մեր վերեւ յիշատակած յարդածով, հողածով, մոխրածով, ցնցուտիածով այլանդակութիւնները. որ օրէնքով կազմուած են:

Արեւէ բուսեր է այդ ծածկը, ունի՞ հայ լեզուն ատանկ բառ իր բնական ձեւին մէջ. չունի, ուրեմն փոխուած ձեւ մըն է, բայց ինչպէս կը փոխուի երբ երկրորդ բառն է:

Ինչ է իր բնական ձեւը՝ ծածուկ. ուրեմն ըստ օրինի, ըստ ողջմտութեան, ըստ խելքի եւ մտքի՝ երբ այդ ծածուկ բառը առաջին բառն ըլլայ՝ փոփոխման կանոնը պիտի գործադրուի վրան. այսինքն՝ ուն պիտի սղի եւ պիտի մնայ ԾԱՄԿ. բայց ուշադրութիւն՝ երբ առաջին բառն ըլլայ. այսպէս ծածուկ, միտք՝ պիտի ըլլայ ծածկաւոր. ծածուկ, գրտի՝ ծածկազրուի. ծածուկ, խօս՝ ծածկախօս, ծածուկ, պիս՝ ծածկապէս, ծածուկ, ոյր՝ ծածկոյթ. ծածուկ, եմ, ծածկեմ:

Բայց երբոր ծածուկը երկրորդ բառ ըլլայ, պիտի մնայ ԱՆՓՈՓՈՒ, այնպէս ինչպէս որ է. ամուր, ծածուկ՝ ամրածածուկ, քոյ, ծածուկ՝ քողածածուկ, պար, ծածուկ՝ պարածածուկ. որով այդ յարդածով, հողածով, մոխրածով, ցնցուտիածով ցուցանենքը պէտք է վտարուին եւ գրուին յարդածածուկ, հողածածուկ, մոխրածածուկ, եւն:

Միտքս կու գայ յետին դարերէն գործածուած նմանօրինակ սխալ մը, որ նման վերջով բառեր շատ ունենալնու համար՝ մտեր, բնութեացեր է լեզուին, և է անխախտ բառը, զոր գործածներ են Ժի, Ժի դարեւրուն մէջ քանի մը գրողներ. ուղիղ ձեւը անխախտ է. «Աշխարհս այս իրբեւ զտուն

մի անխախտ ցուցցի» (Պիսիդ).—Անխախտ մնացեալ լիութեամբն » (Ագաթ).—«Անարատ եւ անխախտս պահէ զլեւալան» (Եղեկ), եւն: Արդէն կայ զմայլելի խախտութիւն:

Ախտ վերջը, ինչպէս ըսի, հայ լեզուին շատ ծանօթ ըլլալուն (սխտ, քախտ, եւն), ապրեր է այդ ձեւը. բայց ամէ երեւոյթով ոչ մէկ բառ ունի հայ լեզուն, ուստի եւ պէտք է որ ո՛վ որ հայ է եւ հայ լեզուն կը սիրէ, ուղիղ ձեւով գործածէ.

ՅԱՐԴԱԾԱԾՈՒԿ, ՀՈՂԱԾԱԾՈՒԿ, եւն:

Եւ ոչ թէ

ՅԱՐԴԱԾԱԾԻԿ, ՀՈՂԱԾԱԾԻԿ, եւն:

Այսպէս կ'ուսուցանէ կանոնը, օրէնքը, ողջմտութիւնը, խելքը, միտքը, բանական նութիւնը, Բայց եթէ ուզեն դեռ մեր մեծ բանաստեղծներն ու գրագէտները կառչիլ կպչիլ այդ անդրալեռնական այլանդակութեանց, կ'առաջարկենք իրենց՝ որ այսուհետեւ, որպէսզի այլանդակութիւնը համար իր կատարեալ լրման, երկայնաքաղտիկ գրեն երկայնաքաղտիկ. գորագրաւոր՝ գորագրաւոր. կենցաղագրաւոր՝ ազգագրաւոր, կենցաղագրաւոր...

Հինները՝ ըսինք ուրիշ տեղ՝ շատ աւելի խնամք ունէին ուղղագրութեան:

Թովմաս Թէրզեան, իր քերթուածներէն մէկուն մէջ, «Արտոյտը», Բ հատոր, էջ 66 (ընդ մամուլ), ուղիղ ձեւով կը գրէ.

Յարդածածուկ հիւզէն սլանամ:

Եղուարդ Հրեմովիզ Գրթէն տիկնոջ «Անսորականք ի Սիպերիա» գրքին թարգմանութեան մէջ ունի.

«Կատոյց իւր անդ Սիբիրենք բնակաւ բան յեղեւեհաց յարդածածուկ»:

Կը յիշեմ տեսած ըլլալ Նորայրի բառագրքին մէջ ալ Նոյն ուղիղ ձեւը, բայց չեմ յիշեր հիմա թէ ո՞ր բառին տակն էր:

ԻԷ.

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ԹՈՂ ԶԿԱՆԱՅՍ ԵՒ ԶՄԱՆԿՏԻՍ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ԹՈՂ ԶԿԱՆԱՅՍ ԵՒ ԶՄԱՆԿՏԻ

Շատ ստեպ գործածուող ձեւ մը, եւ միշտ այսպէս սխալ գործածուած, գրուած են մէջ ալ, խօսքի մէջ ալ:

Ոսկեղարու մէջ շատ գործածուած է մանկտի բառը. իսկ յիշուած ձեւով՝ այսինքն «թող զկանայս եւ զմանկտի», Գր. Եր. Ժ. 9. Մատթ. Ժ. 21, Ժ. 38, ևն: Մանկտի կազմուած է մանուկ բառով եւ տի մասնիկով:

Տի մասնիկը յոգնականացուցիչ է, մեծութիւն, շատութիւն կը ցուցնէ. մանկ-տի բառ է շատ մանուկ, մանուկներ. ինչպէս ծակ-տի, շատ ծակեր:

Ունինք նաեւ ոտի ձեւը. ոսկր-ոսկրոտի, ոսկրներ, փոր-փորոտի, փորին մէջ եղած ներք:

Տի մասնիկը բառերուն սկիզբն ալ կը դրուի՝ նոյն իմաստով. Տի-այր (= տէր), տի-կիւն, տի-եղեկք, կը նշանակեն մեծ մարդ, մեծ կիւն, մեծ եղբայրներ:

Անա քանի մը օրինակ ոսկեղարէն մանկր-տիին յոգնակի ըլլալուն ի նպաստ. «Ուրչափ ինչ կերան մանկտի»։ Այդչափ եւ մանկտի. — Յարիցիւն մանկտի եւ խաղասցեն. — Խօսեցան ընդ նմա մանկտի. — Ով Սողոմ, յոյնք միշտ մանկտի էք. (Ես. Քր. ա.), ևն, ևն:

Ամէն ոք կը տեսնէ որ բայերը բոլոր յոգնակի գրուած են. պիտի դրուէ՞ն եթէ եզակի ըլլաւ: Մարդիկ բառն ալ յոգնակի է ըստ իմաստին, թէեւ ձեւը եզակի. եւ միայն եզակի կը հօլովի. մարդիկ, մարդկան, մարդկաւ, կամ մարդկամբ: Մանկտի, մանկտոյ, մանկտոս. եօթներորդ խառն հոլովում. ինչպէս կողպիտ սխալ է գրել մարդիկներ, մարդկանց, նոյնպէս յաւընթոր սխալ է գրել զմանկտիս: Ուրեմն Մի՛ գրէք

... ԶՄԱՆԿՏԻՍ

Այլ գրեցէք

... ԶՄԱՆԿՏԻ

ԻԸ.

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ԲԱՂԴ. ԴԺԲԱՂԴ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ԲԱԽՏ. ԲԱՐԵԲԱԽՏ

Այս կողմիտ սխալն ալ՝ թէեւ շատ անգամ ըսինք ու ըսինք՝ դեռ կ'ապրի ու կ'ապրի, եւ չենք գիտեր թէ ե՞րբ պիտի փչէ հոգին:

Չատ գիրը իրմէ վերջ տ եւ ք՝ գրերը՝ կ'ուզէ եւ ոչ երբեք դ. ինչպէս Ադա, Գադա. ադադադա, ևն. — Գադք, մադք, յադք, ևն: Կան քանի մը բառեր որոնց մէջ դատէն վերջ է կ'երեւայ դայ, բայց արմատական չեն:

Բադ-դատէն բային մէջ պատահական է դատի եւ դայի մօտաւորութիւնը. բադ մասնիկ մըն է՝ որ եկեր է դատելին ցով. ինչպէս եւ բադկանայ, բադադի բադիստիսիս, ու նման բառերուն մէջ:

Ունինք զոգդդալ (զոգդդալ) բառը՝ որ կրկնակ է. ինչպէս եւ զոգդդ, որ նոյնպէս կրկնակ է, ինչպէս եւ յոգդդ, առջին անգամը առողջ՝ երկրորդը հիւանդ, այսինքն տարբեր, ինչպէս Ագդ-ադք էն ունինք աղղամող, հաստ-հատտէն՝ հատտաքստ, հատտահատ, խորտ-խորտէն՝ խորտադորտ կամ խորտադորտ, ժանտ-ժանտէն՝ ժանտածոտ, խառն-խառնէն խառնամառն. ևն:

Իբր արմատական խեղդ արմատին մէջ է որ կ'երեւայ. բայց հոս եւս արմատի գիր չէ ըստ իմ՝ այլ եկամուտ կարգէն է այն զայնանոն որոնք կը մտնեն սպանդ, կենդանի, անջրդի բառերուն մէջ:

Խեղի բայ մ'ունինք, որ կը նշանակէ վնասել, արատաւորել, կամ անդամներէն մին կամ միւսը կտրել. «Եթէ խեղիցէ ոք զընկեր իւր: Միք յիւստի պատժիք, գի՛ զողջանջամ մարմինս խեղէսք», ևն:

Խեղիկ վրայ դայ մը գնելով՝ ոչ թէ մէկ անդամը, այլ ամբողջ մարմինը կը խեղենք, քիի մը, եւ հաճ հոգին փչեր է արդէն կախուողը կամ խեղդուողը:

Բախտ բառը ուրեմն պէտք է գրել բախտ.

պարսկերէն Եփրատն է, որուն համազօր է նաեւ րաւստ Բաղը, մանաւանդ թէ միեւնոյն Բաղն է. պարսկերէնի խեն մեր մէջ թէ սէ է եւ թէ խէ, որ որոշ կը տեսնուի քչա բառին մէջ, որ մեր դաստր բառն է. խիի երեւոյթով դոյաւտ, Սահակդոյաւտ, Սահակդոյաւտ, տախտակ, տաստակ, պարսկերէն սախտը մեր մէջ տատաւ է. եւն, եւն:

Ուստի, հայ լեզուն սիրողներ,

Մի՛ գրէք

ԲԱՂԻ, ԴԺԲԱՂԻ, ԲԱՂԻԱՌՈՐ, եւն.

ԱՂԼ զրեցէք

ԲԱՍՏ, ԲԱՐԵԲԱՍՏ, ԱՆԲԱՍՏ, եւն, եւն:

ԻԹ.

Մի՛ ԳՐԷՔ

ՅԵՆԱՄ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ՅԵՑԱՄ

Ընդհանրացած սխալ մը. ո՞վ գիտէ որ յօրհնած ձեռքը գործածեմ է անգամ մը. մեր սկանակները հասնասի կեցած են. առակին կենդանիին պէս կ'ընեն. «ատենն է ըսաւ—վրբան նետուցաւ»...

Հազար ըսէ ուղիղը, ո՞վ մտիկ պիտի ընէ... այս որքան անուշ բան է եղեր ծուռին՝ սխալին հետեւիլը:

Կարգ մը բայեր ունինք. լնույ, խնույ, յնույ, ընքեռնույ, ինչպէս եւ քանույ, քանայ, քանուայ, դանուայ, եւն, որոնք պարզ արմատ ունին. լից, խից, յից, ընքերց, քաց, քաց, քարձ, դարձ:

Ասոնց նախնական ձեւն եղած է լցնույ, խցնույ, յիցնույ, ընքերցնույ, քացնայ, քացնայ, քարձնայ, դարձնայ: (Պարտիզակի բարբառին մէջ կը գործածուէր քացնայր. «վրբա քացցաւ, վրբա իր քացնայ», եւն, ձեւերը, շատ լաւած ու գործածած եմ):

Ներկայի խուճրին մէջ այդ ցոյքը ինչպէս են բոլոր, իսկ կատարեալի խուճրին մէջ նուերը. լնում, լնուի, մի՛ լնուր, մի՛ լնուր, լնուցում, լնույ, լնուց. այսպէս եւ միւսերը:

Կատարեալի խուճրին մէջ ալ. ինչպէս

ըսինք, կ'իյնան բոլոր նուերը. լցի, լցից, լից, լցէք, լցես. — անհեղձ յեռուր, որ կրաւորակերպ չէգործ է, կ'ըլլայ՝ յեցայ, յեցայց, յեցիր, յեցարոյր, յեցես:

Մեր խնդիրը անցեալ դերբային վրան է: Ուրեմն ասոնք բոլոր յաւելուածոյ բայեր ըլլալով եւ պարզ արմատ ունենալով, այդ արմատն պիտի շինուին անցեալ դերբայները. արմատ լից, խից, յից, ընքերց, քաց, քաց, դարձ. ուրեմն անցեալ դերբայներն ալ պիտի ըլլան լց—եայ, խց—եայ, յից—եայ, ընքերց—եայ, քաց—եայ, քաց—եայ, դարձ—եայ: Աշխարհաբարի մէջ ալ լցած, խցած, յիցած, ընքերցած, քացած, քացած, դարձած, եւ ոչ թէ լնած, խնած, Ցիւնւմ, ընքեռնւած, քանած, քանած, դանւած:

Երբ յեռած կ'ըսենք՝ կը գործենք անհոռի սխալ մը. իրեւ թէ ըսէինք. դուրը քանած էի. նոր դանւած էի. փոխանակ քսելու՝ դուրը քացած էի. նոր դարձած էի:

Ահա թէ ինչ անհեթեթ սխալ է որ կը գործեն շատեր յանգէտս, որոնցմէ արդեօք ներքի չէ՞ խնդրել՝ որ ուղիղ կերպով Գրեն

ՅԵՑԱՄ

Եւ ոչ թէ

ՅԵՆԱՄ

Լ.

Մի՛ ԳՐԷՔ

ՍԷՎՐ, ՎԷՐՍՍՍԵԼ, ԵՃՏԻ, ԵՃՆԻ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ՍԵՐԻ, ՎԵՐՍՍՍԵԼ, ԵՏԻ, ԵՆԻ

Սիվր յատուկ անուն մըն է. բայց յատուկ անուն ըլլալուն համար՝ ըսել չէ թէ պէտք է սխալ գրուի հայերէնի մէջ. հազարաւոր յատուկ անուններ կան, զորս նախնիք հայերէնի դարձուցած են՝ հայ լեզուի օրէնքներուն հպատակեցնելով:

Նախնիք այս բառը պիտի գրէին Սնար, եւ ոչ Սիվր: Հայ լեզուն այսպիսի հեթանոսութիւն չի ճանչնար: Սնա անականը չեն գրեր Սիվ, դեօր չեն գրեր դիվ, հեւր՝ հեվ, անձրեօր՝ անձրեվ:

Եւր վերջով հայերէն բառ չունինք՝ որ օրինակ բերէի. բայց ինչ որ ըսի ժողովի մասին, կը զօրէ հոս ալ. փափագողը կըրնայ տեսնել հոն. նախնեաց մէջ կայ սակայն ձեւ մը. իրենց չեն սիրեր իս ձեւը, որով ես կը փոխեն. սեռականին մէջ դարձեալ իսի փոխելու պայմանաւ. այսպէս փոխանակ ըսելու քիտ, կ'ըսեն քնտ, ախտ՝ ախտ, աղբիտ՝ աղբնտ, հղբիտ՝ հղբնտ. (այս վերջին երկուքը իբր սեռական ալ գործածուած) գիտ՝ գիտ, իտ՝ ետ, եւն, եւն:

Արդ, կրնայ ամէն ոք տեսնել, ինչպէս եւ բոլոր Սեփր զրոյ թերթերը, որ նախնեաց քեփր, ախիփր, աղբիփր, հղբիփր, զեփր, եփր չեն գրած. (ինչ ալ սոսկալի դէմք ունին, ցուցանք կատարեալ). ուստի իբր մեր անմահ նախնեաց զաւակ՝ ամէն ոք՝ պէտք է գրէ Սեփր, փոխանակ վայրենի Սեփրին: Աչքիս առջեւ թերթ մ'ունիմ, թարմ, ուր գրուած է. «Վերսայի եւ Սեփրի դաշնագրերը». ինչո՞ւ չգրուէին «Վերսայի եւ Սեփրի դաշնագրերը»:

Է գիրը վերջին վանկին մէջ միայն կ'ապրի. բառերու մէջ ինչ ինչ մասնաւոր պարագաներ կան որ կը թոյլատրեն է, ինչպէս ձայնաւորէ առաջ, եակ, մարգարեակամ, կամ բարդութեանց մէջ, ոսկեգոծ, ալեկոծ, եւն. բայց արմատ բառերու մէջ վերջին վանկէ առաջ բացարձակապէս է գոյութիւն չունի. Վերսայի գրելը սանկ ոճիւրի պէս բան մըն է. Գերսամ, կեղծամ, վերծանկ, վերստիկ, վերմակ, եւն, եւն, տես բառգիրք մը ուր կան վերջի բարդուած անթիւ բառեր. Վեր սկիզբով ոչ մէկ բառ. ունինք վեր, վերք բառը, որ արդէն վերաւոր կ'ըլլայ:

Ուստի, մի՛ գրէք Վերսայի, այլ Վերսայ. կը տեսնէք, բառին վերայ ընտրէք մը եկաւ կարծես:

Չմոռցած ըսեմ որ Պոլսական թերթերը ուրիշ անճար սխալ մըն ալ կը գործեն, երբ կը գրեն Եւտի Գոտի, Եւնի գիտ. Բնչ գործ ունին այդ է գրելը. երբ կը գրեն ետիկ, ետն, Եւնաս, Եւնովք, տարբեր հընչում կու տամ բառերուն, քան այն ինչ

որ կու տամ Եւտի, եւ Եւնի բառերուն. ինչ ալ այլանդակ են Ե գիրը բառերուն սկիզբը արդէն իսկ հե-ի ձայնը ունի, երբ կ'ըսենք կիկոցի, առաջին Ե գիրը տարբեր կը հնչենք յաջորդներէն. անոնք փակ է, իսկ սկիզբինը հեւ է, հրապ, չենք հնչեր եւ, հրապ, այլ եւս, եկրապ, բայց չենք գրեր Ե-երբ:

Ուրեմն Բնչ հարկ Եւտի, Եւնի գրելու. տաճկ. Ը Եւ երեք գիր, մերը չորս գիր. ինչո՞ւ, նոյնպէս Ե երեք գիր, մերը չորս գիր. Ուստի՝

Մի՛ գրէք

Սեփր, Վերսայ, Եւ-Տի, Եւ-Նի

Այլ գրեցէք

Սեփր, Վերսայ, ԵՏի, ԵՆի

(Շարունակելի, Հ. Ա. ՂԱԳԻԿԵԱՆ)

ՊԵՊ Ի ՏՆԱԿՆ ԻՐ ՀԱՅՐԵՆԻ

Պ. Հ. Ե. ՓԵՊԻԿԵԱՆ

Քեզի կու գամ հայրենի տուն
Քաղաքներուն մէջ տանջուած,
Ուր բեռ մ'է կեանքն յոգնած մարդուն
Եւ սուրբ պատան արինոտած.
Ուր արեգակն ամենագեղ
Կը թաւալի յոյլ օծի պէս,
Ու ժահաթոյն ջերմոս մըղեղի
Է խորխափուն դեւ մը կարծես:
Աւա՛ղ Աստուած իսկ տարագիր
Եւ սուրբ Սեղանն է մոռցուած,
Ու սրբութեան տեղ հայրագիր
Հոն պղծութիւնն է պաշտուած:
Արդարեւ իսկ, ով Սիրելի,
Թախծոն եղաւ ինձ ապաւէն
Լոյսն աչքերուս երբ բաժնեցի
Մեր գիւղական քաղցրութենէն: —
Արդ կարօտով մը խուսափուկ
Հայրենի տուն կ'երագեմ քեզ,
Ուր սարդենին աստուածատունկ
Եւ քրտան փրփրազէս
Կը ցընորին հարսի նման
Կապոյտն ի վեր սաղարթելով:
Եւ զեղն իրենց ըստուերական՝
Հեշտ մոռացման յիշատակով
Որպէս պատկերն հին օրերուն,